

الهامات المعبودیه فی اختیارات المسعودیه

تألیف

نعمت الله بن نعمت الدین طبیب کرمانی

شرح احوال، تصحیح و تعلیق

محمد مهدی پور غلامعلی

سرشناسه	کرماني، عبدالرزاق بن عبدالکريم، قرن ۹ ق.
Mohammad Mahdi Pourgholamali	
عنوان و نام پديدآور	الهامات المعبوديه في اختيارات المسعوديه / تأليف نعمت الله بن مغيث الدين
طبيب کرماني؛ تصحيح و تعليق	محمد مهدي پور غلامعلي.
ويراستار ادبي	محمد مهدي پور غلامعلي
مشخصات نشر	رفسنجان: دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان، انتشارات، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهري	۱۶۵ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۹۰۸۰۵-۴
وضعيت درست کسي	فيا
يادداشت	صفحه ۱۸۱ به انگليسي: Mohammad Mahdi Pourgholamali, Elhamat Al Maboudieh Fi
Elhamat Al Masoudieh.	
يادداشت	برنامه
يادداشت	فهرست (معينه و اديت، دعاهاي عربي، اعلام، ابیات، منابع).
موضوع	نجوم -- متون قديم -- تا قرن ۲۰
موضوع	Astronomy -- Europe -- 20th century
شناسه افزوده	پور غلامعلي، محمد مهدي، ۱۳۹۹ - مصحح
شناسه افزوده	Mohammad Mahdi Pourgholamali
شناسه افزوده	دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان
شناسه افزوده	Vali-e-Asr University of Rafsanjan
رده بندي کنگره	QB۴۱
رده بندي ديويي	۵۲۰
شماره کتاب شناسي ملي	۶۱۷۳۹۶۰

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

نام کتاب: الهامات المعبوديه في اختيارات المسعوديه / تأليف نعمت الله بن مغيث الدين طبيب کرماني

مؤلف: محمد مهدي پور غلامعلي

ناشر: دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان

سال نشر: ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۰۸۰۵-۴

قيمت: ۴۰۰۰ تومان

تيراز: ۵۰۰

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	پیشگفتار
۵	بخش اول: مقدمه
۷	بخش بندی الهامات المعبودیه فی اختیارات المسعودیه
۱۰	تأثیر پذیری طبع کمالی از سایر منجمان
۱۷	بررسی برخی مشكلات الهامات المعبودیه فی اختیارات المسعودیه
۱۸	مقایسه الهامات المعبودیه فی اختیارات المسعودیه با جوامع احکام النجوم اثر ابوالقاسم بیهقی
۲۰	سبک نگارش الهامات المعبودیه فی اختیارات المسعودیه
۲۶	معرفی نسخه کتابخانه ملی
۲۸	مختصات رسم الخطی نسخه کتابخانه ملی
۳۰	روش تصحیح و شیوه تحقیق
۴۵	بخش دوم: متن الهامات المعبودیه فی اختیارات المسعودیه
۴۷	مقدمه مؤلف
۴۹	مقاله اول در بیان اختیارات کلی مجملأ و آن نه باب است
۴۹	باب اول: در [حد] اختیارات
۵۰	باب دوم: در موضوع مبادی این علم
۵۰	باب سیم: در فایده اختیارات
۵۳	باب چهارم: در واجبات رعایت اختیارات در وقت مهلت
۵۶	باب پنجم: در بیان چیزهایی که رعایت آن سبب کمال اختیار باشد
۶۱	باب ششم: در بیان آنچه از وی احتراز باید کرد
۶۴	باب هفتم: در بیان کسی که اختیار در حق وی ظاهر باشد
۶۴	باب هشتم: در بیان چیزهایی که اختیار از بهر آن روا باشد
۶۵	باب نهم: در بیان آنکه چون مهلت باشد، اختیار چگونه باید کرد
۶۷	مقاله دوم در جزویات
۶۷	فهرست مهمات
۱۲۱	پیوست ها
۱۲۳	۱. واژه نامه عمومی

۱۲۶.....	۲. اصطلاحات نجومی.....
۱۴۴.....	۳. فهرست آیه و حدیث.....
۱۴۴.....	۴. فهرست دعاهاى عربى.....
۱۴۵.....	۵. فهرست اعلام (اسامى، کتابها).....
۱۴۶.....	۶. فهرست ابیات.....
۱۴۷.....	فهرست تابع.....

پیشگفتار

قرن پنجم هجری بسیاری از نوشته‌های پهلوی به عربی بازگردانده شدند. نویسندگان ایرانی هم غالباً آثار خود را به زبان عربی می‌نوشتند، متعاقباً گروهی از نویسندگان به نگارش آثار فارسی یا ترجمه و تحریر فارسی نوشته‌های عربی پرداختند. در زمینه نجوم به‌ویژه احکام نجوم که مردم عادی بدان توجه بیشتری نشان می‌دادند نیز تا قرن پنجم هجری، آثار متعددی به زبان عربی نوشته شده بود و آثار به ارث رفته آثار فارسی در این باب یا برگردان آثار عربی به فارسی شماری از نویسندگان و مترجمان را به این راه کشاند و قرن‌ها این روش ادامه داشت.

در قرون بعد یکی از کتاب‌هایی که در پاسخ به این نیاز پدید آمد، الهامات‌المعبودیه فی اختیارات‌المسعودیه بود. الهامات‌المعبودیه فی اختیارات‌المسعودیه یکی از آثار ارزشمند نعمت‌الله بن مغیث‌الدین محمد طبیب‌کردنی در قرن نهم است و در موضوع اختیارات و حرکت کواکب و اختیارات یکی از موضوعات پنج‌گانه حکام می‌باشد. منجمان اسلامی و بطلمیوس علم نجوم را به دو بخش تقسیم می‌کنند: هیأت و احکام نجوم. احکام نجوم در اغلب آثار با نام‌های صنعت نجوم، احکام‌شناسی، قضای نجوم، علم نجات، صنعت تنجیم، تنجیم، اخترگویی و ستاره‌خوانی یاد شده است که به بررسی تطابق اوضاع اجرام آسمانی با حوادث زمینی می‌پردازد.

عالمان این علم معتقدند که اجرام فلکی بر کائنات عالم تأثیر دارند و از روی حرکات آن‌ها می‌توان به آینده افراد پی‌برد، چون در گذشته این علم با علم نجوم بسیار آمیخته بود و مردم تفاوتی بین اخترشناس با اخترگویی، ستاره‌دان با ستاره‌خوان و فلکی‌یات‌شناس با احکامی‌قائل نبودند، بعدها این دو علم از هم جدا شدند.

احکام نجوم به پنج موضوع تقسیم می‌شود که در مقدمه، مستوفی به آن پرداخته شده است. ایامی که در رساله دکتري خود را پی می‌گرفتم، در برخی منابع به آثار نویسندگانی برخورد کردم که اهل کرمان زمین بودند، به حسب علاقه، آن‌ها را در دفتری یادداشت می‌کردم، اگرچه همت و تلاش معطوف به انجام رساندن رساله دکتري بود، اما پس از مدتی تعداد این نویسندگان بیش از سیصد تن و بیش از هزار اثر شده است و مطمئناً بیش از آنست که من به آن رسیدم، در موضوعات گوناگون از قرن سوم تا سیزدهم هجری نسخه‌های خطی فراوانی وجود دارد که پژوهشگران به آن نپرداخته‌اند و حتی برخی از آن ناشناخته مانده که دلایل آن در جای خود قابل بحث می‌باشد. از زمان آشنایی من با کتاب الهامات چندسال می‌گذرد و تا به حال که تصحیح آن مهیا شد در حد بضاعت اندک خود سعی کردم روش علمی و فنی را رعایت نمایم. علاوه بر آن

۲/ الهامات المعبودیه فی اختیارات المسعودیه

اثر دیگر طیب کرمانی به نام بحرالخواص (که در مقدمه این کتاب به آن اشاره کردم) را در دست تصحیح دارم.

اگرچه این تصحیح خالی از اشکال نیست و از چشم اهل فن پوشیده نمی ماند و امیدوار که با راهنمایی شما خوانندگان ارجمند به آنچه که باید برسم.

در تصحیح این نسخه همکاری، راهنمایی و عنایت عزیزانی شامل حال شد که اگر نبود این بذل محبت به آن دست نمی یافتم، سپاسگزار آنان هستم و از باب من لم یشرک المخلوق لم یشرک الخالق، خود فرض می دانم تشکر و قدردانی و یاد نمایم از دکتر سید علی اصغر میرباقری فرد و دکتر حسن آفاحسینی به واسطه راهنمایی و عنایات خاصشان هموارکننده این راه برای من بودند و مشوق به ادامه کار.

سرکار خانم دکتر باوقار که بسیاری از منابع تحقیق و اصلاحات در روند کار را برایم تسهیل نمود.

سرکار خانم دکتر رضایی م. رسول محترم کتابخانه ملی ایران با همکاری خوب و ارائه نسخه مربوطه.

معاونت محترم پژوهشی دانشگاه تبریز، دکتر ایردغان و مدیر محترم پژوهشی دکتر حمیدپور. ریاست محترم دانشکده ادبیات، دسر ران و معاونت آموزش و پژوهش دانشکده، سرکار خانم دکتر کهنوجی و معاونت آموزش و پژوهش وقت دانشکده، سرکار خانم دکتر غریب حسینی. مدیر محترم گروه زبان و ادبیات فارسی، سرکار خانم دکتر سیدی زیدی که خواهرانه در این کار یاری رسان بودند.

از مدیریت محترم کتابخانه سرکار خانم دکتر پروانه ایردسر و همچنین مدیریت محترم وقت کتابخانه، سرکار خانم خاندانی و همکاران این مجموعه.

مدیریت محترم انتشارات مرکزی، سرکار خانم مهندس جمعه یزدین که در تایپ و اصلاحات مکرر زحمات را پذیرا بودند.

آقای رضا مهدی آبادی که از پیگیری امورات مربوط به انتشارات همکاری لازم را داشت. اگر نبود هنرمندی، همراهی و صبوری همسر عزیزم که با محیا کردن فضای آرام در خانه کار به انجام نمی رسید.

حَسْبُكَ اللَّهُ سَيُؤْتِيكَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ رَسُولُهُ

محمد مهدی پور غلامعلی